

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Серія 15

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
(*фізична культура і спорт*)

Випуск 3 (148) 22

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2022

УДК 0.51

Н 34

WEB сторінка електронного видання : <http://enpuir.npu.edu.ua>; <http://spppc.com.ua>
www.ffvs.npu.edu.ua/chasopys-npu-seriia-15.

Державний комітет телебачення і радіомовлення України: свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації - серія КВ № 8821 від 01.06.2004 р.

Збірник включено до переліку наукових фахових видань України категорії «Б» за галузями наук: 011 «Педагогічні науки», 017 «Фізичне виховання і спорт» – (Наказ Міністерства освіти і науки № 886 від 02.07.2020).

Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. – Випуск 3 (148) 22. – с.133

У статтях розглядаються результати теоретичних та науково-експериментальних досліджень у галузі педагогічної науки, фізичного виховання та спорту, висвітлюються педагогічні, медико-біологічні, психологічні і соціальні аспекти, інноваційні технології навчання фізичної культури, практики підготовки спортсменів. Збірник розрахований на аспірантів, докторантів, наукових, педагогічних та науково-педагогічних працівників. Статті друкуються в авторській редакції.

Редакційна рада:

Андрущенко В.П.	доктор філософських наук, академік НАПН України, ректор НПУ імені М.П.Драгоманова; (гол.Ред. ради);
Вернидуб Р.М.	доктор філософських наук, професор, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Євтух В.Б.	доктор історичних наук, професор, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Дробот І. І.	доктор історичних наук, професор, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Зернецька А.А.	доктор педагогічних наук, професор, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Мацько Л.І.	доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Падалка О.С.	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Синьов В.М.	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Торбін Г.М.	доктор фізико-математичних наук, професор, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Шут М.І.	доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова.

Головний редактор **О. В. Тимошенко**

Редакційна колегія серії:

Тимошенко О.В.	доктор педагогічних наук, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Томенко О.А.	доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, Сумський державний педагогічний університет;
Дьоміна Ж.Г.	кандидат педагогічних наук, доцент, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Малечко Т.А.	кандидат педагогічних наук, доцент, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Андрєєва О.В.	доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, Національний університет фізичного виховання і спорту України;
Грибан Г.П.	доктор педагогічних наук, професор, Житомирський державний університет імені І.Франка;
Пронтенко К.В.	доктор педагогічних наук, професор, Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова;
Пронтенко В.В.	кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова;
Ейдер Ежи	доктор педагогічних наук доктор наук з фізичного виховання, професор Щецинського університету, Польща;
Приймаков О.О.	доктор біологічних наук, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.

Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова

ISSN 2311-2220

© НПУ імені М.П.Драгоманова, 2022

© Редакційна колегія серії, 20221

© Автори статей, 2022

Збірник друкується щомісяця

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

NAUKOWYI CHASOPYS

NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY

Series 15

SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL
PROBLEMS OF PHYSICAL CULTURE
(physical culture and sports)

Issue 3(148) 22

Kyiv
Publishers of National Pedagogical Dragomanov University
2022

UDC 0.51

N 34

WEB page of electronic edition: <http://enpuir.npu.edu.ua>; <http://spppc.com.ua>
www.ffvs.npu.edu.ua/chasopys-npu-seriia-15

State Committee for Television and Radio Broadcasting of Ukraine: Certificate of State Registration of the Printed Media - Series KV № 8821 dated 01.06.2004.

The collection is included in the list of scientific professional publications of Ukraine of category "B" by branches of science: 011 "Pedagogical sciences", 017 "Physical education and sports" - (Order of the Ministry of Education and Science № 886 from 02.07.2020).

Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works / Ed. O. V. Tymoshenko. - K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University, 2022 - Issue 3 (148) 22. – s. 133

The article deals with the results of theoretical and scientific-experimental research in the field of pedagogical science, physical education and sports, highlights pedagogical, medical and biological, psychological and social aspects, innovative technologies of training physical culture, training practices of athletes. The collection is intended for graduate students, doctoral students, scientific, pedagogical and scientific and pedagogical workers. Articles are printed in the author's wording.

Editorial Board:

- Andrushchenko V.** Doctor of Philosophy, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, rector of the National Pedagogical Dragomanov University (head of the board);
- Vernidub R.** Doctor of Philosophy Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Yevtukh V.** Doctor of History Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Drobot I.** Doctor of Historical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Zernetska A.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Matsko L.** Doctor of Philology Sciences, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University;
- Padalka O.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University;
- Sinyov V.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University;
- Torbin G.** Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Shut M.** Doctor of Sciences (Physics and Mathematics), Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University.

Responsible editor O. Tymoshenko

Editorial board:

- Tymoshenko O.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Candidate of Science in Physical Education and Sports, National Pedagogical Dragomanov University;
- Tomenko O.** Doctor of Science in Physical Education and Sports, Professor, Sumy State Pedagogical University;
- Domina Zh** Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Malechko T.** Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Andreeva O.** Doctor of Science in Physical Education and Sports, Professor, National University of Physical Education and sports of Ukraine;
- Griban G.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Zhytomyr State University named after I. Franko;
- Prontenko K.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, S. Korolev Zhytomyr Military Institute;
- Prontenko V.** Candidate of Science in Physical Education and Sports, Assistant Professor, S. Korolev Zhytomyr Military Institute;
- Ayer Ezhie** Doctor of Pedagogical Sciences, Doctor of Science in Physical Education, Professor at Szczecin University, Poland;
- Priyamaikov O.** Doctor of Biological Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University.

Approved by the decision of the Academic Council of the National Pedagogical Dragomanov University

ISSN 2311-2220 © Authors of articles, 2022 © National Pedagogical Dragomanov University, 2022

The collection is published monthly

ЗМІСТ 3 (148) 2022

1.	<i>Gavrilova N., Mokhunko O., Mykhaylenko V.</i> PREVENTION OF DISORDERS OF THE FUNCTIONAL MACHINERY FUNCTION IN STUDENTS BY MEANS OF PHYSICAL EDUCATION.....	7
2.	<i>Shuba L., Shuba V.</i> INDIVIDUAL APPROACH IN MOTOR ABILITIES DEVELOPMENT FOR 9-11 YEAR OLD FEMALE VOLLEYBALL PLAYERS.....	10
3.	<i>Sterpanyuk S., Koval V., Gorodynska I., Grabovsky Yu., Rudenko V.</i> HISTORICAL PREREQUISITES FOR THE DEVELOPMENT OF ATHLETICS IN KHERSON REGION.....	14
4.	<i>Абрамов С. А., Шишацька В. І.</i> ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ НА РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	17
5.	<i>Антонюк А. Е.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ БОРЦІВ ВІЛЬНОГО СТИЛЮ 14-15 РОКІВ ІЗ АКЦЕНТОВАНИМ ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ.....	20
6.	<i>Баканова О. Ф.</i> РІВЕНЬ РОЗВИТКУ СПРИТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І-ІV КУРСІВ.....	26
7.	<i>Бишевец Н. Г., Яковенко О. О., Юхно Ю. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ КОНТИНГЕНТУ ОСІБ, ЗАДІЯНОГО В КІБЕРСПОРТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	30
8.	<i>Бойко Г. Л., Козлова Т. Г., Стоцька О. Р.</i> РЕЖИМ СНУ ТА ХАРЧУВАННЯ, ЯК ОБОВ'ЯЗКОВІ КОМПОНЕНТИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	34
9.	<i>Дакал Н. А., Черевичко О. Г., Смірнов К. М., Зубко В.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ СЕНСОЖИТТЄВИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ПЛАВАННЯМ.....	37
10.	<i>Дорофєєва Т. І.</i> РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УМОВАХ ГРОМАД З ВИКОРИСТАННЯМ СТАНДАРТУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ПОСЛУГ.....	40
11.	<i>Зеніна І. В., Гаєрилова Н. М., Кузьменко Н. В.</i> ПОГЛЯДИ НА РОЗРОБКУ ПОЛОЖЕНЬ ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ В ЗАВДАННЯХ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ АТЛЕТИЗМОМ В УМОВАХ ВІДДАЛЕНОГО НАВЧАННЯ.....	45
12.	<i>Ільченко С. С., Вожжов І. А.</i> ПРОЄКТ ВАРІАТИВНОГО МОДУЛЯ «КОЗАЦЬКИЙ ДВОБІЙ» ДЛЯ УЧНІВ ТА УЧЕНИЦЬ 6 КЛАСУ «НУШ».....	49
13.	<i>Квасниця О. М., Квасниця І. М., Флерчук В. В.</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ.....	56
14.	<i>Ковальова Н. В., Єременко Н. П., Ковальов В. О., Назаренко Л. І., Константиновська Н. О.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАНЯТЬ ГАНДБОЛОМ ДЛЯ ХЛОПЧИКІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ДІТЯЧИХ СПОРТИВНИХ КЛУБІВ.....	61
15.	<i>Комоцька О. С., Сушко Р. О.</i> ПРОГРАМНО-НОРМАТИВНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ТРЕНЕРІВ З БАСКЕТБОЛУ В УКРАЇНІ.....	67
16.	<i>Куришко Є.А., Золочевський В. В., Данилішин І. М., Іжаківський В. О.</i> АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ОРГАНІЗАЦІЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗАКЛАДІВ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ.....	74
17.	<i>Лівак П. Є., Савчук М. П., Марценюк І. Р.</i> ДОЦІЛЬНІСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ЗАСТОСУВАННЯ КОНТРАСТНОЇ ГІДРОПРОЦЕДУРИ ТА МАСАЖНОЇ ТЕХНІКИ «ПО ТИПУ АПЛІКАТОРА» ПРИ МІОФАСЦІАЛЬНОМУ БОЛЬОВОМУ СИНДРОМІ.....	78
18.	<i>Марчик В. І., Кучерган Є. В.</i> ХРОНОЛОГІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС КДПУ.....	82
19.	<i>Мусієнко О. В., Волошин О. Р.</i> ВИЗНАЧЕННЯ АКТИВНОСТІ РЕФЛЕКСОГЕННИХ ЗОН ТІЛА ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СТАТИЧНОЇ ВПРАВИ ХАТХА-ЙОГИ (ПАШІМОТТАНАСАНА).....	85
20.	<i>Откидач В. С.</i> ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПРОГРАМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ВВНЗ НА ОСВІТНЬОМУ РІВНІ «МАГІСТР».....	90
21.	<i>Петрук Л. А., Шевчук Н. М., Чалій Л. В., Кособуцький Ю. Ф.</i> ВПЛИВ ВИСОКОГІР'Я НА СТАН АДАПТАЦІЇ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ.....	94
22.	<i>Прима А. В., Путров С. Ю., Омельчук О. В., Дубовик Р. Г.</i> ГРУДНІЧКОВЕ ПЛАВАННЯ ЯК СПОСІБ РАНЬОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ.....	100
23.	<i>Приходько В. В., Дзюбенко М. І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДХОДІВ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ, ЯКІ ВИЗНАЧИЛИ СПРЯМОВАНІСТЬ І ЗМІСТ ОСВІТНІХ СИСТЕМ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ.....	103
24.	<i>Пришва О. Б., Драгунов Д. М., Голубничий М. В., Павлов Р. В., Кулібаба С. О., Мичковська Л. І.,</i> АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ САМБІСТІВ ВИСОКОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА ПІДСУМКАМИ «ЧС-2021».....	109
25.	<i>Сембрат С. В., Мовчан В. П.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КОМПЛЕКСНЕ ПЛАНУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДІЙ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	115
26.	<i>Черних Т. І., Мулик В. В.</i> ВПЛИВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ НА РІВЕНЬ ПРОЯВУ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ ЮНИХ АКРОБАТІВ 6-7 РОКІВ	119
27.	<i>Шапар К. О., Коломейцева О. М., Довгопол Е. П., Гординський Ю. С.</i> ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ЄДИНОБОРСТВАМИ НА ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК СТУДЕНТІВ, ЇХ СИЛОВІ ЗДІБНОСТІ, ВИТРИВАЛІСТЬ ТА ШВИДКІСТЬ В УМОВАХ СПОРТИВНОГО КЛУБУ ЗВО	124

CONTENTS 3 (148) 2022

1.	<i>Gavrilova N., Mokhunko O., Mykhaylenko V.</i> PREVENTION OF DISORDERS OF THE FUNCTIONAL MACHINERY FUNCTION IN STUDENTS BY MEANS OF PHYSICAL EDUCATION.....	7
2.	<i>Shuba L., Shuba V.</i> INDIVIDUAL APPROACH IN MOTOR ABILITIES DEVELOPMENT FOR 9-11 YEAR OLD FEMALE VOLLEYBALL PLAYERS.....	10
3.	<i>Stepanyuk S., Koval V., Gorodynska I., Grabovsky Yu., Rudenko V.</i> HISTORICAL PREREQUISITES FOR THE DEVELOPMENT OF ATHLETICS IN KHERSON REGION.....	14
4.	<i>Abramov S., Shishatska V.</i> MAIN DIRECTIONS OF THE SYSTEM OF FORMATION OF STUDENTS 'ORIENTATIONS ON THE DEVELOPMENT OF PHYSICAL CULTURE.....	17
5.	<i>Antoniuk A.</i> IMPROVING THE TECHNICAL SKILLS OF FREESTYLE WRESTLERS 14-15 YEARS WITH AN EMPHASIS ON THE USE OF MODERN TECHNICAL MEANS OF TRAINING.....	20
6.	<i>Bakanova O.</i> THE LEVEL OF DEVELOPMENT OF DEXTERITY IN APPLICANTS FOR HIGHER EDUCATION OF THE I-IV COURSES.....	26
7.	<i>Byshevets N., Yakovenko O., Yukhno Yu.</i> FEATURES OF THE CONTINGENT OF PERSONS INVOLVED IN E-SPORTS ACTIVITY.....	30
8.	<i>Boyko G., Kozlova T., Stotska O.</i> SLEEP AND NUTRITION AS MANDATORY COMPONENTS OF A HEALTHY LIFESTYLE FOR HIGHER EDUCATION.....	34
9.	<i>Dakal N., Cherevichko O., Smirnov K. Zubko V.</i> RESEARCH OF SENSORY-LIFE ORIENTATIONS OF STUDENTS ENGAGED IN SWIMMING.....	37
10.	<i>Dorofieieva T.</i> DEVELOPMENT OF PHYSICAL CULTURE AND SPORT IN THE CONDITIONS OF COMMUNITIES USING THE STANDARD OF QUALITY MANAGEMENT OF PHYSICAL AND SPORTS SERVICES.....	40
11.	<i>Zenina I., Gavrilova N., Kuzmenko N.</i> VIEWS ON THE DEVELOPMENT OF SAFETY INSTRUCTIONS IN THE TASKS OF PREPARING STUDENTS FOR INDEPENDENT ATHLETICS TRAINING IN THE REMOTE EDUCATION CONDITIONS.....	45
12.	<i>Ilchenko S., Vozhzhov I.</i> PROJECT OF THE VARIANT MODULE «KOZATSKYI DVOBII» FOR 6-TH GRADE STUDENTS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL.....	49
13.	<i>Kvasnytsia O., Kvasnytsia I., Flerchuk V.</i> FORMATION OF PROFESSIONAL MOBILITY OF FUTURE SPECIALISTS IN THE SPHERE OF PHYSICAL CULTURE AND SPORT IN THE COURSE OF INTERNSHIP.....	56
14.	<i>Kovaleva N., Ieremenko N., Kovalev V., Nazarenko L., Konstantinovskaya N.</i> ORGANIZATION OF RECREATIONAL AND HEALTH HANDBALL CLASSES FOR BOYS OF PRIMARY SCHOOL AGE IN THE CONDITIONS OF CHILDREN'S SPORTS.....	61
15.	<i>Komotska O., Sushko R.</i> PROGRAM AND NORMATIVE BASES FOR BASKETBALL COACHES TRAINING IN UKRAINE.....	67
16.	<i>Kurishko E., Korchagin M., Zolochevsky V., Danilishin I., Yizhakivskyi V.</i> THEORETICAL ANALYSIS OF THE ORGANIZATION OF SPECIAL PHYSICAL TRAINING OF FUTURE OFFICERS OF MILITARY EDUCATION INSTITUTIONS.	74
17.	<i>Livak P., Savchyk M., Marchenuk I.</i> EXPENDITURE OF COMPLEX APPLICATION OF CONTRAST HYDROPROCEDURE AND MASSAGE TECHNIQUE «APPLICATOR TYPE» IN MYOPASCIAL BOL.....	78
18.	<i>Marchyk V., Kucherhan Y.</i> CHRONOLOGY OF THE INTRODUCTION OF HEALTH-SAVING TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF KDPU.....	82
19.	<i>Musiyenko O., Voloshyn O.</i> DETERMINATION OF ACTIVITY OF REFLEXOGENIC ZONES OF THE BODY DURING PERFORMANCE OF STATIC EXERCISE OF HATHA YOGA (PASHIMOTTANASANA).....	85
20.	<i>Otkydach. V.</i> THEORETICAL SUBSTANTIATION OF THE PROGRAM OF SPECIAL PHYSICAL TRAINING OF HIGH SCHOOL STUDENTS AT THE EDUCATIONAL LEVEL "MASTER".....	90
21.	<i>Petruk L., Shevchuk N., Chalii L., Kosobutskyi Yu.</i> INFLUENCE OF HIGHLANDS ON THE STATE OF HUMAN BODY ADAPTATION.....	94
22.	<i>Prima A., Putrov S., Omelchuk O., Dubovyk Ry.</i> BABY SWIMMING AS A WAY OF EARLY CHILD DEVELOPMENT... ..	100
23.	<i>Prykhodko V., Dzyubenko M.</i> FEATURES OF THE APPROACHES OF THE XIX - EARLY XX CENTURIES, WHICH DETERMINED THE DIRECTION AND CONTENT OF EDUCATIONAL SYSTEMS IN PHYSICAL EDUCATION.....	103
24.	<i>Pryshva O., Drahunov D., Holubnychy M., Pavlov R., Kulibaba S., Michkovska L.</i> ANALYTICAL REVIEW OF TECHNICAL AND TACTICAL TRAINING OF HIGHLY QUALIFIED ATHLETES (MEN) WHO SPECIALIZE IN SAMBO WRESTLING BASED ON THE RESULTS OF THE "2021 WORLD CUP".....	109
25.	<i>Sembrat S., Movchan V.</i> ORGANIZATION AND INTEGRATED PLANNING OF PEDAGOGICAL ACTIONS IN THE PROCESS OF PHYSICAL TRAINING OF CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE.....	115
26.	<i>Chernykh T., Mulyk V.</i> INFLUENCE OF EXPERIMENTAL METHODS ON THE LEVEL OF MANIFESTATION OF MOTOR QUALITIES OF YOUNG ACROBATS 6-7 YEARS.....	119
27.	<i>Shapar K., Kolomeitseva O., Dovhopol E., Gordinskiy Y.</i> INFLUENCE OF ENGAGING IN SINGLE COMBATS ON PHYSICAL DEVELOPMENT OF STUDENTS, THEM POWER CAPABILITIES, ENDURANCE AND SPEED IN THE CONDITIONS OF SPORT CLUB OF UNIVERSITY".....	124

8. Kovaleva N.V. Podgainaya V.A. (2016), Evaluation of the effectiveness of a health-improving and recreational program for schoolchildren of senior school age. Materials of the international scientific-practical conference "Physical culture, sport and health of the nation". Vinnitsa State Pedagogical University. M. Kotsiubinsky. P.79-84. (in Ukr.)
9. Krutsevich T., Andreeva O., Blagiy O., Pogasiy L. (2017), Characteristics of the components of the theory of physical recreation. Physical education, sports and tourist and local history work in educational institutions: Sat. Sciences. wash Pereyaslav-Khmelnytsky, pp. 313–320. (in Ukr.)
10. Moroz Y. (2019) Significance of the influence of outdoor games on the development of personality in the field of recreation // Actual issues of the humanities. №25 С. 230-234. (in Ukr.)
11. Pasechnik V., Melnik V. (2018), Recreational games: textbook. allowance. Lvov: Leningrad State University of Physical Culture, 106 p. (in Ukr.)
12. Prokopenko A.A. (2021), Features of the use of outdoor games at the stage of initial training of tennis players / A.A. Prokopenko, N.A. Konstantinovskaya // Prospects, problems and achievements in the development of physical culture and sports in Ukraine: materials of IV Vseukr. electronic conference "COLOR OF SCIENCE", January 29, - Vinnitsa: P. 239-242. (in Ukr.)
13. Andrieieva O, Kashuba V, Karp I, Blystiv T, Palchuk M, Kovalova N, Khrypko I. (2019), Assessment of emotional state and mental activity of 15-16 year-old boys and girls who had a low level of physical activity. Journal of Physical Education and Sport. Vol. Nineteenth Art 147. pp. 1022 - 1029. (in Eng.).

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.3(148).15
УДК:796.323.071.43

Комоцька О.С.
аспірантка кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту
Сушко Р.О.
доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Київський університет імені Бориса Грінченка

ПРОГРАМНО-НОРМАТИВНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ТРЕНЕРІВ З БАСКЕТБОЛУ В УКРАЇНІ

У дослідженні проаналізовано доступні можливості системи підготовки тренерів з баскетболу в Україні за допомогою вивчення програмно-нормативного контенту і його практичної реалізації в сучасних реаліях. Мета роботи: виявити структуру та зміст навчання та удосконалення підготовки тренерів з баскетболу у закладах вищої освіти і федерації баскетболу України. Досягненню зазначеної мети сприяли такі методи дослідження: аналіз та узагальнення даних науково-методичних літературних джерел і мережі Інтернет, контент-аналіз програмного матеріалу закладів вищої освіти України і федерації баскетболу України, теоретичне моделювання, методи математичної статистики.

Вивчено пропозиції освітньо-професійних програм 59 закладів вищої освіти, які готують спеціалістів галузі фізичного виховання і спорту, котрі можуть працювати тренерами з баскетболу. З'ясовано особливості підвищення кваліфікації та практичного процесу удосконалення діяльності тренера з баскетболу, який очолює федерація баскетболу України та результати ефективності впровадженого ліцензування. Проаналізовано структуру і зміст процесу навчання і удосконалення підготовки тренерів з баскетболу в Україні. Узагальнення та наукова інтерпретація виявлених інформативних даних сприяла з'ясуванню сучасних підходів до освіти і удосконалення рівня підготовленості тренерів з баскетболу та перспективних можливостей підвищення кваліфікації.

Ключові слова: тренер, баскетбол, програмно-нормативні основи, підготовка, освіта, удосконалення.

Komotska O., Sushko R. . Program and normative bases for basketball coaches training in Ukraine. *The study analyzes the available opportunities of the training system for basketball coaches in Ukraine through the study of the program and normative content and its practical implementation in modern realities. The purpose of the study is to identify the structure and the content of education and improve the training for basketball coaches in higher education institutions and the Basketball Federation of Ukraine. The following research methods contributed to this purpose: analysis and generalization of the data from scientific and methodological literature sources and the Internet, content analysis of program material from higher education institutions in Ukraine and the Basketball Federation of Ukraine, theoretical modeling, methods of mathematical statistics.*

The offer for educational and professional programs of 59 higher education institutions, which educate specialists in the field of physical education and sports, who can work as basketball coaches, has been studied. The peculiarities of professional development and practical process of improving the basketball coach activities headed by the Basketball Federation of Ukraine and the results of the effectiveness for the implemented licensing are clarified. The structure and content of the training process are analyzed, along with improving the training of basketball coaches in Ukraine. The generalization and

scientific interpretation of the identified informative data helped to clarify modern approaches to education and improve the level of basketball coaches' training and promising opportunities for professional development.

Keywords: coach, basketball, program and normative bases, preparation, education, improvement.

Постановка проблеми. Специфіка тренерської роботи передбачає врахування низки суттєвих вимог до процесу підготовки фахівця і подальшого підвищення кваліфікації протягом його професійного життя у відповідності до тенденцій розвитку гри, еволюції правил баскетболу, змін у трактуваннях ігрових епізодів суддями тощо [8, 10].

Запит до якості роботи тренера перестав бути виключно прагненням спеціаліста до саморозвитку і досягнення високих результатів [3, 4, 11]. Сьогодні диктує таку потребу через наполегливу вимогливість до ефективності навчально-тренувального процесу всіх її учасників: роботодавців, юних спортсменів і їх батьків [1, 5]. Рудиментарним у секціях стає процес підготовки заради процесу (зайнятість дітей, оздоровлення, набуття нових вмінь), нині всіх турбують аргументи до фінансування тренувань і змагань, а витрачений час має бути обґрунтований досягненнями.

На підставі зазначеного вище виникає логічне питання стосовно можливостей навчання і удосконалення професійної майстерності тренера, а враховуючи вимоги до реалізації тренерського потенціалу, доцільно з'ясувати особливості організації процесу підготовки керманичів дитячо-юнацьких команд, що доступні в Україні.

Аналіз літературних джерел. Реформаційні процеси у освітньому і професійно-спортивному середовищі, що спонукають до розвитку, змін, нових тренерських підходів, відбуваються безперервно [7, 9]. Викликані вони природними процесами потреби в удосконаленні з урахуванням сучасних тенденцій розвитку вищої освіти, виду спорту і вимог до якісної реалізації в тренерській діяльності [3, 11].

Тренер – ключова особистість навчально-тренувального і змагального процесів, залишається диригентом успіхів і поразок команди у грі баскетбол [3-5]. Професія вимагає опанувати вміння навчити гравців, переконати і тримати удар нових викликів, його знання, що мають бути інтерпретовані відповідно обставин і індивідуалізовані стосовно кожного спортсмена, а навички тренерської діяльності, набуті під час освітнього процесу, мають гнучко варіюватись щодо рівня технічної майстерності баскетболістів, їх віку, здібностей, тактичних можливостей, окрім того вимог керівництва, ситуаційних обставин (травм, хвороб тощо) [1, 8, 10].

Значна увага фахівців галузі фізичної культури і спорту звернена на пошук можливостей удосконалення техніко-тактичних дій баскетболістів [5], способів контролю ефективності навчально-тренувального та змагального процесів, визначення потреб корекції їх психологічного стану [11], врахування особливостей підготовки завдяки впровадженню сучасних підходів до підвищення якості на основі власних напрацювань і закордонного досвіду [9, 15]. Узагальнення даних досліджень авторів дозволять наголосити на спільній тенденції удосконалення рівня підготовленості спортсменів в той час, як вивчення і удосконалення роботи тренера залишається без належної уваги науковців.

Мета роботи – виявити структуру та зміст навчання та удосконалення підготовки тренерів з баскетболу у закладах вищої освіти і федерації баскетболу України.

Методи і організація дослідження. Досягненню зазначеної мети сприяли такі методи дослідження: аналіз та узагальнення даних науково-методичних літературних джерел і мережі Інтернет, контент-аналіз програмного матеріалу закладів вищої освіти України (ЗВО) і федерації баскетболу України (ФБУ), теоретичне моделювання, інтерв'ювання, методи математичної статистики.

Виклад основного матеріалу досліджень. В Україні професійна діяльність тренера з баскетболу потребує врахування вимог до працевлаштування, що здійснюється на підставі отримання диплому про фахову вищу освіту у ЗВО і удосконалення рівня підготовленості під контролем ФБУ.

З'ясовано, що фахівців галузі фізичної культури і спорту в Україні готують 59 закладів вищої освіти, серед яких чотири спеціалізованих: Національний університет фізичної культури і спорту України (НУФВСУ), Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського (ЛДУФК), Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту (ПДАФКіС), Харківська державна академія фізичної культури (ХДАФК). Вивчення освітніх програм, представлених на офіційних сайтах ЗВО [17-22], надало підстави виявити, що виокремлені умови навчання тренерів з баскетболу мають можливість створювати лише потужні спеціалізовані заклади освіти за умови достатньої кількості набору студентів з даної спеціалізації, інші ЗВО формують збірні академічні групи об'єднуючи майбутніх тренерів з різних видів спорту, що ускладнює подачу цілеспрямованої специфіки навчального матеріалу відповідно обраного виду спорту (баскетбол). Прогресивні ЗВО спрямовують зусилля на практико-орієнтоване навчання майбутніх фахівців, створюючи умови отримання знань, вмінь та навичок професійної діяльності за допомогою проведення тривалої виробничої практики навчання у дитячо-юнацьких спортивних школах (ДЮСШ і СДЮШОР), проте таке навчання попри потужну практичну складову часто обмежене необхідними структурованими поясненнями, розставленими акцентами пріоритетності можливостей через завантаженість тренера-методиста і потребу термінового виходу з конкретних ситуацій без ґрунтового з'ясування важливих фактів.

Структура підготовки тренера в Україні містить два основних етапи (рисунок 1):

- етап навчання – освітній етап під час здобуття вищої освіти майбутнього спеціаліста з можливістю отримання знань, вмінь та навичок у державних і приватних ЗВО;
- етап удосконалення – професійно-прикладний етап виконання практичних обов'язків на посаді тренера у ДЮСШ, СДЮШОР, приватних спортивних школах і академіях (самостійно організованих, або при професійних баскетбольних клубах).

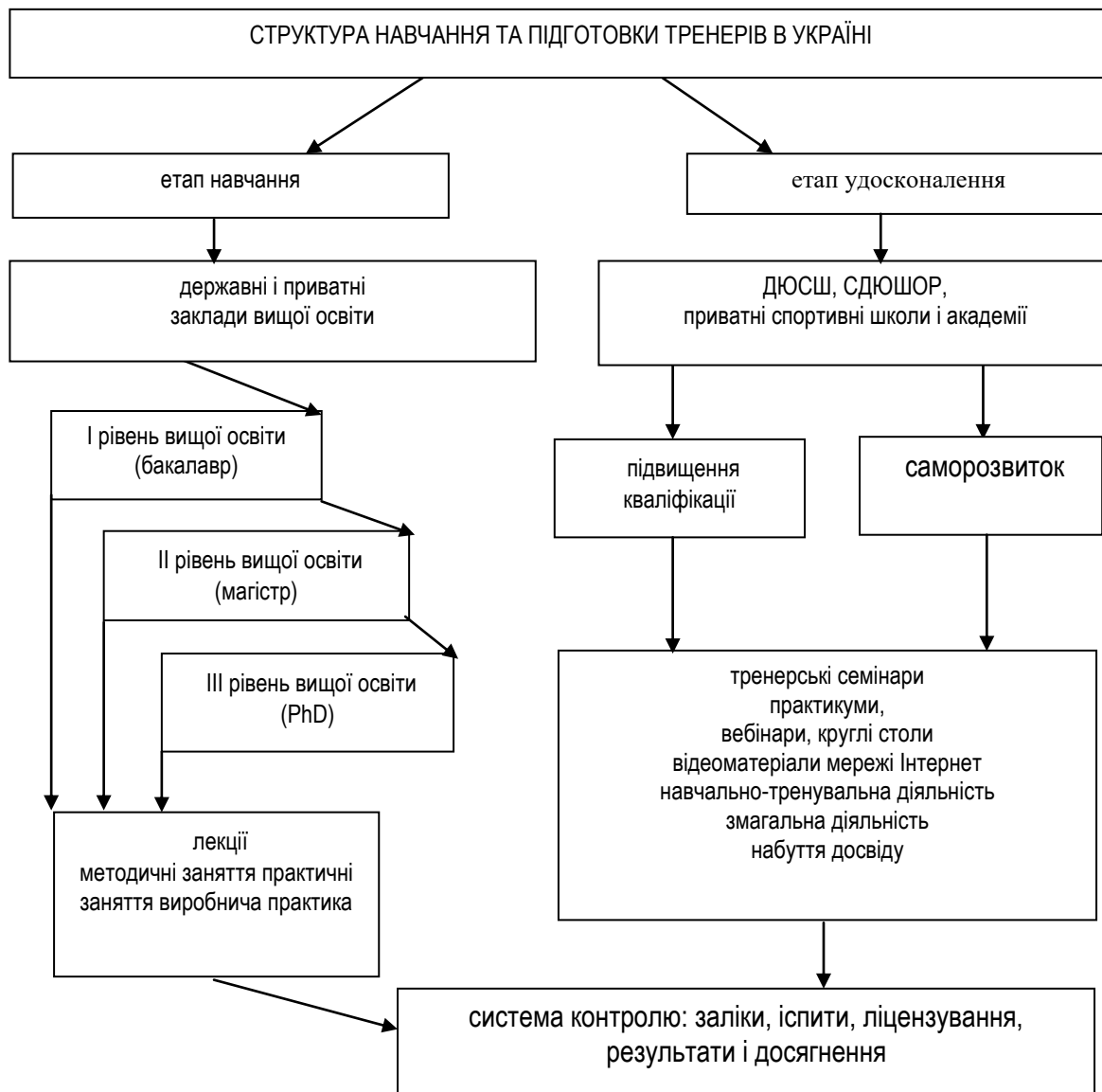

Рис. 1. Узагальнена структурна схема підготовки тренерів з баскетболу в Україні

Освітній етап має чітко визначені характеристики навчання у ЗВО, що обмежено термінами засвоєння освітньо-професійних і освітньо-наукових програм (бакалавр, магістр, доктор філософії), обсягом змісту і годин, відведених на опанування матеріалів освітніх компонентів, що керуються Законом України «Про вищу освіту» [12], Законом України «Про фізичну культуру і спорт» [13], Стандартами вищої освіти України для першого та другого рівнів вищої освіти [14]. Освітній етап покликаний сприяти набуттю необхідних загальних і фахових компетентностей, необхідних для ефективної роботи. Процес підготовки майбутнього тренера структуровано лекційним, методичним і практичним матеріалом, проте сучасні вимоги організації освітньо-педагогічного процесу передбачають зменшення специфіки баскетболу в контексті змістового наповнення освітніми компонентами (ОК). Специфіка викладання без розподілу 1 академічної групи на спеціалізації стимулює потребу до узагальнення підходів у вивченні дисциплін (теорія і методика обраного виду спорту, теорія і методика фізичного виховання, медико-біологічних і спортивно-педагогічних дисциплін). Зміст викладання ОК через зазначені причини природньо не охоплює специфічні питання у необхідному обсязі, що ґрунтовно висвітлюють особливості застосовування вивченого матеріалу для якісної підготовки тренера з баскетболу.

Продовження освітнього процесу і підвищення якості підготовки тренера з баскетболу засобами удосконалення індивідуальної майстерності фахівця відбувається через впровадження системи ліцензування під

егідою ФБУ, що передбачає попередній процес навчання, переважно спрямований на особливості специфіки баскетболу, і особисте прагнення до власного саморозвитку.

Федерацією баскетболу України у 2018 році запроваджено єдину систему ліцензування баскетбольних тренерів в Україні. Такими питаннями навчання та підвищення кваліфікації тренерів з баскетболу опікується комісія з професійної підготовки тренерів ФБУ.

Передумовами впровадження системи ліцензування тренерів в Україні на базі ФБУ стали визнані позиції: низька якість роботи тренерів, низький рівень підготовленості юних баскетболістів, низький рівень підготовленості тренерів без достатніх професійних знань і мотивації.

Згідно прийнятого положення «Про навчання та атестацію тренерів з баскетболу» ліцензування повинні пройти тренери дитячих та юнацьких команд, а також тренери команд високої кваліфікації, які приймають участь в змаганнях, що проводиться під егідою ФБУ [16].

Враховуючи міжнародний досвід, виокремлено розподіл за трьома ієрархічними рівнями, за якими здійснюється ліцензування тренерів з баскетболу вже п'ятий рік поспіль [2]:

- перший рівень (професійні тренери, тренери збірних команд) здобувають ліцензійну категорію «PRO», що надає право здійснювати тренерську діяльність в баскетбольних клубах/командах, які беруть участь у чемпіонатах серед чоловіків та жінок (Суперліга, дивізіон «А», чемпіонати Європи та світу у всіх вікових категоріях);

- другий рівень (кадети, юніори, 16-21 рік на етапі підготовки до вищих досягнень) здобувають ліцензійну категорію «А», що дозволяє здійснювати тренерську діяльність в баскетбольних клубах/командах, які беруть участь у чемпіонатах України, що проводяться під егідою ФБУ (ВЮБЛ, Студентська баскетбольна ліга, дивізіон «В», Вища ліга жінки, Перша та Вища ліга чоловіки, національні збірні команди України U-14, U-15);

- третій рівень (до 13-15 років) здобувають ліцензійну категорію «В», що надає право здійснювати тренерську діяльність в баскетбольних клубах/командах, які беруть участь в обласних, міських та районних змаганнях, що проводяться під егідою ФБУ.

Протягом 2018-2019 рр. тренерські ліцензійні курси проводилися в різних регіонах країни: Одеса, Київ, Рівне, Запоріжжя, Харків, Львів, Кам'янське, Суми. Через несприятливу епідеміологічну ситуацію, пов'язану із розповсюдженням коронавірусної інфекції Covid-19, навчання у 2020-2021 рр. здійснювалось в дистанційному форматі на основі використання сучасних комунікаційних платформ (Zoom тощо).

Серед переваг вибору міста для проведення ліцензійних курсів комісією з професійної підготовки тренерів ФБУ враховуються такі фактори:

- наявність матеріально-технічної та організаційної бази для проведення занять протягом навчальних модулів;
- географічне розташування міста з метою врахування логістичної зручності переїзду для тренерів з різних регіонів України;
- потенційна можливість створення регіонального навчального центру.

Ліцензування тренерів з баскетболу першочерговим розглядає потребу підвищення кваліфікації тренерів через організацію процесу удосконалення і контролю вивченого матеріалу, або підтвердження відповідного рівня знань зазначеної категорії. Реалізація процесу ліцензування покликана встановити відповідність рівню підготовленості тренера і надати необхідні сучасні знання та удосконалити практичні навички, що є важливо необхідними на даному етапі розвитку гри баскетбол. Вітчизняними та іноземними спеціалістами, що долучаються до навчального процесу враховуються новітні технології, сучасні підходи і інтерпретація науково-практичного досвіду відповідно змін правил гри, нововведень, суддівських трактовок тощо.

Для атестації, враховуючи міжнародний досвід подібного ліцензування, відведено 76 годин. Необхідність удосконалення процесу ліцензування через зворотній зв'язок надала підстави до швидкої корекції співвідношення видів навчання на першому році навчання 50 % лекцій до 50 % практичних занять і надалі змін в сторону переваги практичного навчання 20-30 % лекційного матеріалу до 70-80 % практико-орієнтованого.

Вимоги до проходження процедури ліцензування передбачають якісну попередню підготовку для фахівців усіх рівнів і враховують потребу у ознайомленні зі специфікою екзаменаційних вимог. Система оцінювання складається з двох частин іспиту (теоретичного і практичного), що проходять в один день:

- теоретична частина містить вимогу до представлення розгорнутої відповіді на питання теоретично-прикладного характеру, що передбачає ґрунтовну демонстрацію знань у техніко-тактичному напрямку, охоплює специфічні уточнення з дотичних галузей;

- практична частина сформована двома етапами (підготовки і проведення). За день до іспиту тренери шляхом жеребкування обирають тему для практичного представлення і за власним концептом у відведений час (15 хвилин) мають розкрити її перед комісією. Наприклад, за темою навчання кидку м'яча у кошик необхідно підібрати методи, засоби, продемонструвати гнучкі навички комунікації з виконавцями, врахувати доречність акцентів і зауважень тощо.

Під час іспиту оцінюється багато компонентів, що складають оцінку: знання теорії, якість конспекту, педагогічна майстерність, доцільна складність обраних засобів навчання/удосконалення, ефективність застосування різних методів навчання тощо. Кожний експерт ставить власну оцінку, потім відбувається обговорення до узгодження. Приблизно 7 % тренерів з групи отримують відмову у ліцензуванні і мають потребу повторної здачі іспиту.

Під час процесу ліцензійного навчання вже задіяно близько 15 іноземних спеціалістів, що привносять сучасні бачення і підходи у процес навчально-тренувальний процес і підвищення кваліфікації українських тренерів.

Роботу ліцензійної комісії регламентує низка нормативних документів: внутрішні положення ФБУ, зовнішні дозвільні документи щодо діяльності ліцензійної комісії, Статут, положення комітету [16]. Процес роботи комісії мобільний і передбачає надання пропозицій щодо плану роботи, запрошення спеціалістів і затвердження з боку

Генерального секретаря ФБУ Драбівського В.В.

У ході дослідження з'ясовано кількісні характеристики за роками проведення ліцензування у ФБУ відповідно регіонів і категорій тренерських ліцензій (табл. 1).

Таблиця 1

Результати ліцензування тренерів України, які беруть участь у змаганнях різного ґатунку під егідою ФБУ

Область роки	2018			2019			2020			2021			Всього
	Категорії тренерських ліцензій												
	PRO	A	B	PRO	A	B	PRO	A	B	PRO	A	B	
Вінницька	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	2	7
Волинська	1	-		-	-	-	-	-	1	-	2	-	4
Дніпропетровська	10	-	27	1	6	2	2	-	9	-	5	2	64
Донецька	3	-	12	-	-	1	-	-	2	-	1	3	22
Житомирська	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6
Закарпатська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Запорізька	7	11	13	-	-	1	-	3	4	2	4	2	47
Івано-Франківська	2	-	7	-	-	-	1	-	1	2	2	1	16
м. Київ	32	55	34	3	3	16	2	3	14	6	7	15	190
Київська	-	-	9	-	-	-	-	4	9	-	-	4	26
Кіровоградська	-	-	5	-	-	-	-	1	1	-	-	-	7
Луганська	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	3
Львівська	1	-	3	-	3	16	-	-	3	-	-	1	27
Миколаївська	3	-	7	-	-	-	3	1	3	2	-	-	19
Одеська	11	16	17	-	2	11	1	-	9	-	2	1	70
Полтавська	-	-	5	-	-	-	-	3	2	-	-	1	11
Рівненська	8	16	9	-	3	4	-	-	-	-	-	-	40
Сумська	2	-	5	-	-	-	-	1	4	-	-	-	12
Тернопільська	-	-	7	-	-	-	3	-	-	1	1	1	13
Харківська	4	20	25	-	6	18	-	5	15	1	3	11	108
Херсонська	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Хмельницька	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	2	6
Черкаська	3	-	6	-	-	-	1	1	1	-	-	1	13
Чернігівська	-	-		-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Чернівецька	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	1	4
Всього	88	118	207	4	23	69	13	23	80	14	30	51	720

Ретельний аналіз таблиці 1 дозволяє наголосити на незбалансованій кількості тренерів, які опікуються баскетболом, порівнюючи цей показник за регіонами. Загалом 190 ліцензій отримано тренерами міста Києва за чотири роки дії програми за підсумком трьох категорій, проте низка областей (Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Кіровоградська, Луганська, Херсонська, Хмельницька, Чернігівська, Чернівецька) мають показники кількості тренерів з ліцензіями для виступу у змаганнях під егідою ФБУ у площині від 0 до 7 [2]. Переважна більшість ліцензій за категоріями отримана у перший рік роботи комісії з професійної підготовки тренерів ФБУ, що має логічне пояснення потреби у допуску команд і їх керівників до участі у розіграшах чемпіонатів країни різного рівня і статі. Низький показник кількості тренерів категорії «В» підтверджує анонсовану передумову ліцензійного навчання стосовно дитячо-юнацького баскетболу і проблемного рівня підготовленості юного покоління.

Висновок. Навчання та удосконалення підготовки тренерів з баскетболу у закладах вищої освіти і федерації баскетболу України має логічну структурну схему. Загальний зміст освітнього процесу, передбачений освітніми програмами ЗВО дозволяє набути необхідні знання і професійні компетентності, проте форми організації процесу підготовки майбутніх тренерів з баскетболу у переважній більшості закладів вищої освіти містять узагальнені підходи до вивчення тренерської діяльності і не можуть повноцінно враховувати специфіку виду спорту через об'єднання в

академічні групи студентів різних спеціалізацій. Заслугує схвалення, потребує подальшого розвитку та вдосконалення система підготовки тренерів з баскетболу під час професійної діяльності. Впроваджені за допомогою ліцензування контроль рівня індивідуальної підготовленості керівників команд, яким опікується сформована комісія з професійної підготовки тренерів федерації баскетболу України, сприяє підвищенню якості підготовки тренера з баскетболу.

Спираючись на отримані результати дослідження констатуємо, що виявлено загальний низький показник кількості кваліфікованих тренерів на теренах України, якісно працюючих з юним резервом, готових пройти курс підготовки, підтвердити рівень знань, оновлювати професійні вміння та навички з урахуванням сучасних тенденцій розвитку гри баскетбол та зазначити цілеспрямоване бажання брати участь у змаганнях під егідою федерації баскетболу України.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку ґрунтуються на необхідності вивчення підходів до програмно-нормативної підготовки тренерів з баскетболу в країнах, федерації яких посідають високі місця у рейтингу Міжнародної федерації баскетбольних асоціацій (ФІБА).

Література

1. Данилко М, Толкач В. Сучасні уявлення про сутність і структуру діяльності тренера. Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту. 2010. С. 22-25.
2. Інформаційна довідка Федерації баскетболу України про єдину систему ліцензування тренерів з баскетболу в Україні. Вих.№41 від 20.01.2022. ФБУ, 2022. 3 с.
3. Комоцька О. Сучасні підходи до специфіки тренерської діяльності. III Міжнародна наук.-практ. онлайн-конф. «Здоров'я, фізичне виховання і спорт: перспективи та кращі практики» за заг. ред. О. В. Ярмолюк. Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. 2021. С.52-54. DOI: 10.28925/2021.51213168conf
4. Комоцька О., Сушко Р., Співак М.Л. Сучасні тренерські підходи до організації навчально-тренувального процесу юних баскетболістів різних амплуа. Спортивна наука та здоров'я людини. 2021. 6(2). С 121-131. DOI:10.28925/2664-2069.2021.211
5. Мітова О.О., Сушко Р.О. Методи наукових досліджень у баскетболі. Навчальний посібник [для студентів закладів вищої освіти фізичної культури і спорту] Дніпро: ТОВ підпр. «Дріант», 2021. 266 с.
6. Поплавський Л.Ю., Маслова О.В., Безмилов М.М., Мітова О.О., Мурзін Є.В., Четвертак О.А. Навчальна програма для ДЮСШ, СДЮШОР, ШВСМ та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю. Міністерство молоді та спорту України, Республіканський науково-методичний кабінет, ФБУ. 2019. 166 с.
7. Рябинчук І., Сушко Р. Особливості дистанційного навчання майбутніх викладачів фізичного виховання в умовах пандемії коронавірусу. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2021. 5(136). С. 98-102. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.5\(135\).23](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.5(135).23)
8. Сопотницька О.В. Деякі аспекти та шляхи підготовки фахівців фізичного виховання до тренерської діяльності. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Київ – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. Вип. 24. С. 506-509.
9. Сушко Р. Формирование теоретической модели развития баскетбола в Украине с учетом влияния факторов глобализации спорта высших достижений. Наука в олимпийском спорте. 2017. №1. С. 48-55.
10. Теорія і методика викладання баскетболу в закладах вищої освіти [навч.-метод. посібн.]. [уклад. Л.В. Балацька]. Чернівці: ЧНУ. 2018. 95 с.
11. Sushko R., Vysochina N., Vorobiova A., Doroshenko E., Pastuhova V., Vysochin F. Psychological selection in game sports on the basketball example. Journal of Physical Education and Sport ® (JPES), Vol.19 (3), Art. 250, P. 1708 - 1714, 2019. DOI:10.7752/jpes.2019.03250
12. Закон України «Про вищу освіту». Верховна рада України. Законодавство України. Офіційний сайт. Код доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
13. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». Верховна рада України. Законодавство України. Офіційний сайт. Код доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
14. Стандарт вищої освіти 017 Фізична культура і спорт (бакалавр, магістр). Міністерство освіти і науки України. Офіційний сайт. Код доступу: <http://surl.li/tvie>
15. Міжнародна федерація баскетбольних асоціацій. Офіційний сайт. Код доступу: <http://www.fiba.com/>
16. Федерація баскетболу України. Офіційний сайт. Код доступу: <http://www.fbu.ua/>
17. Волинський національний університет імені Лесі Українки. Офіційний сайт. Код доступу: <https://vnu.edu.ua/uk>
18. Київський університет імені Бориса Грінченка. Офіційний сайт. Код доступу: <https://kubg.edu.ua/>
19. Львівський державний університет імені Івана Боберського. Офіційний сайт. Код доступу: <https://www.ldufk.edu.ua/index.php/golovna-1.html>
20. Національний університет фізичної культури і спорту України. Офіційний сайт. Код доступу: <https://uni-sport.edu.ua/>
21. Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту. Офіційний сайт. Код доступу: <http://infiz.dp.ua/>
22. Харківська державна академія фізичної культури і спорту. Офіційний сайт. Код доступу: <https://khdafk.kh.ua/>

References

1. Danylo M, Tolkach V. (2010), Suchasni uiavlennia pro sutnist i strukturu diialnosti trenera. Profesiina pidhotovka fakhivtsiv fizychnoi kultury ta sportu. pp. 22-25.
2. Informatsiina dovidka Federatsii basketbolu Ukrainy pro yedynu systemu litsenzuvannia treneriv z basketbolu v Ukraini (2022), Vyh. №41 vid 20.01.2022. FBU. 3 p.
3. Komotska O. Suchasni pidkhody do spetsyfyky trenerskoi diialnosti (2021), III Mizhnarodna nauk.-prakt. onlain-konf. «Zdorovia, fizychni vykhovannia i sport: perspektyvy ta krashchi praktyky» za zah. red. O. V. Yarmoliuk. Kyiv. un-t. im. Borysa Hrinchenka. pp. 52-54. DOI: 10.28925/2021.51213168conf
4. Komotska O., Sushko R., Spivak M.L. (2021), Suchasni trenerski pidkhody do orhanizatsii navchalno-trenavalnogo protsesu yunych basketbolistiv riznykh amplua. Sportyva nauka ta zdorovia liudyny. 6(2). pp. 121-131. DOI:10.28925/2664-2069.2021.211
5. Mitova O.O., Sushko R.O. (2021), Metody naukovykh doslidzhen u basketboli. Navchalnyi posibnyk [dlia studentiv zakladiv vyshchoi osvity fizychnoi kultury i sportu] Dnipro: TOV pidpriemstvo «Driant», 266 p.
6. Poplavskiy L.Iu., Maslova O.V., Bezmylov M.M., Mitova O.O., Murzin Ye.V., Chetvertak O.A. (2019), Navchalna prohrama dlia DluSSH, SDluShOR, ShVSM ta spetsializovanykh navchalnykh zakladiv sportyvnoho profiliiu. Ministerstvo molodi ta sportu Ukrainy, Respublikanskyi naukovo-metodychnyi kabinet, FBU. 166 p.
7. Riabynchuk I., Sushko R. (2021), Osoblyvosti dystantsiinoho navchannia maibutnikh vykladachiv fizychnoho vykhovannia v umovakh pandemii koronavirusu. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport). 5(136). pp. 98-102. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.5\(135\).23](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.5(135).23)
8. Sopotnytska O.V. (2010), Deiaki aspekty ta shliakhy pidhotovky fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia do trenerskoi diialnosti. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy: zb. nauk. pr. Kyiv – Vinnytsia : TOV firma «Planer», 2010. Vyp. 24. pp. 506-509.
9. Sushko R. (2017), Formyrovanye teoretycheskoi modely razvytiia basketbola v Ukrainy s uchetoм vlyiania faktorov hlobalyzatsyy sporta vysshykh dostyzyeni. Nauka v olymпыiskom sporte. №1. pp. 48-55.
10. Teoriia i metodyka vykladannia basketbolu v zakladakh vyshchoi osvity. (2018), [navch.-metod. posibn.]. [uklad. L. Balatska]. Chernivtsi: ChNU. 95 p.
11. Sushko R., Vysochina N., Vorobiova A., Doroshenko E., Pastuhova V., Vysochin F. (2019), Psychological selection in game sports on the basketball example. Journal of Physical Education and Sport © (JPES), Vol.19 (3), Art. 250, pp. 1708-1714. DOI:10.7752/jpes.2019.03250
12. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu». Verkhovna rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. Ofitsiinyi sait. Kod dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
13. Zakon Ukrainy «Pro fizychnu kulturu i sport». Verkhovna rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. Ofitsiinyi sait. Kod dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
14. Standart vyshchoi osvity 017 Fizychna kultura i sport (bakalavr, mahistr). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Ofitsiinyi sait. Kod dostupu: <http://surl.li/tvle>
15. Mizhnarodna federatsiia basketbolnykh asotsiatsii. Ofitsiinyi sait. Kod dostupu: <http://www.fiba.com/>
16. Federatsiia basketbolu Ukrainy. Ofitsiinyi sait. Kod dostupu: <http://www.fbu.ua/>
17. Volynskiy natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky. Ofitsiinyi sait. Kod dostupu: <https://vnu.edu.ua/uk>
18. Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka. Ofitsiinyi sait. Kod dostupu: <https://kubg.edu.ua/>
19. Lvivskiy derzhavnyi universytet imeni Ivana Boberskoho. Ofitsiinyi sait. Kod dostupu: <https://www.ldufk.edu.ua/index.php/golovna-1.html>
20. Natsionalnyi universytet fizychnoi kultury i sportu Ukrainy. Ofitsiinyi sait. Kod dostupu: <https://uni-sport.edu.ua/>
21. Prydniprovska derzhavna akademiia fizychnoi kultury i sportu. Ofitsiinyi sait. Kod dostupu: <http://infiz.dp.ua/>
22. Kharkivska derzhavna akademiia fizychnoi kultury i sportu. Ofitsiinyi sait. Kod dostupu: <https://khdafk.kh.ua/>